

МЕТОДИКА СЕТА РІГГЗА ТА ЇЇ ВПЛИВ НА МИСТЕЦТВО ЕСТРАДНОГО СПІВУ

А Висвітлено специфіку методики Сета Ріггза. Окреслено її значення для розвитку вокальної майстерності як у сфері академічного, так і естрадного співу. Зазначено позитивні аспекти його методики «співу у мовній позиції» та надано практичні поради щодо її включення у процес підготовки естрадного вокаліста. Вказано, що вдосконалення підходів навчання естрадного вокаліста виступає одним із важливих завдань у сфері вітчизняної музичної педагогіки.

Ключові слова: методика; естрадний вокал; Сет Ріггз; спів, вокаліст

Актуальність проблеми у загальному вигляді та її зв'язок з важливими практичними завданнями. Естрадний вокал є надзвичайно розповсюдженим у сучасній музичній культурі. Існує багато колективів, солістів, які співають в естрадній манері. Проте не всі виконавці здатні робити це на професійному рівні. Значна кількість співаків здобуває професійну музичну освіту у вищих чи середніх спеціалізованих закладах освіти мистецького спрямування. Хтось навчається самотужки, використовуючи наявні медійні засоби інформаційного характеру задля розвитку вокальної вправності. Необхідним завданням постає пошук певних методичних настанов, які були б достатньо дієвими для формування естрадного вокаліста.

Аналіз попередніх досліджень і публікацій. Останнім часом після виникнення масового захоплення естрадною музикою, розпочався інтерес до даної сфери й у музикознавстві. Відповідно до цього розпочались спроби створення методичних напрацювань, у яких би здійснювалась кристалізація шляхів формування естрадної манери співу. Найважливіше значення для даної статті має праця Сета Ріггза «Як стати зіркою», де власне викладаються основи принципу «співу у мовній позиції». Певні спроби обґрунтувати особливості його методики, наявні в працях українських авторів, зокрема у Л. Дерев'янку, де розглядається спів у мовленнєвій позиції як проблема вокальної педагогіки. Також є розробки російських музикознавців Ю. Мартинової та А. Сухової, у яких принципи підходу Сета Ріггза співставляються з іншими, що використовуються задля розвитку вокальних навичок. У праці С. Коротеєвої здійснюється критичне осмислення принципів методики Ріггза.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Попри те, що існує низка розробок, де пропонуються певні підходи розвитку естрадної манери співу, вони потребують критичного осмислення та доповнення, завдяки залученню актуальних і універсальних. Методика С. Ріггза має діаметрально протилежні відгуки у вітчизняній педагогіці, тому необхідне обґрунтування її значення та можливості залучення в освітньому процесі.

Формулювання цілей статті. Метою статті є аналіз особливостей сучасних методик виховання естрадної манери співу та виокремлення тих, які мають конструктивний характер. Серед методичних напрацювань у системі формування естрадного співу провідне місце надається розробкам Сета Ріггза. Окреслення позитивних аспектів його

методики «співу у мовній позиції» та практичних порад щодо її включення у процес підготовки естрадного вокаліста є завданнями, що сприятимуть удосконаленню підходів вітчизняної музичної педагогіки.

Викладення основного матеріалу дослідження. Підготовка естрадного вокаліста є доволі тривалим і складним процесом. Проблемні питання пов'язані з вокальними здібностями технічного характеру, відсутністю дієвих та універсальних підходів, які б сприяли вихованню вокаліста та репертуару. Серед методик, які практично використовуються в сучасній підготовці естрадних вокалістів, чільне місце відводиться тим, які пропонують практичні рекомендації стосовно розвитку голосу.

Однією з визнаних у сучасному світі є методика Сета Ріггза. Цей викладач і співак зробив чималий внесок у розвиток мистецтва естрадного співу. У своїх теоретичних і практичних напрацюваннях він окреслив шляхи, за якими можна розвинути вокальну майстерність. Вихідним пунктом його праці «Як стати зіркою» («Singing For The Stars») стала настанова співу у мовній позиції. Цей принцип дозволив не лише змінити уявлення про підходи до вокальних вправ, але й допоміг робити це будь-кому. Не лише професійним співакам, але й навіть танцюристам. Останні не набули можливості стати віртуозами у цій сфері, але й змогли здобути певних навичок за досить обмежений час. Сет Ріггз у передмові до власної книги зазначав про даний аспект власної практичної діяльності: «Автор цієї книги успішно працював із сотнями співаків, акторів і танцюристів – професіоналами екстра класу, представниками всіх музичних напрямків. І хоча не всі з них можуть співати однаково добре, тим не менш кожний із них оволодів здатністю робити це впевнено та природньо».

Варто відзначити, що однією з проблем існуючих методичних розробок є складність мови, якою викладаються досить важливі для співака настанови. Хоча в сутнісному відношенні вони можуть бути правильними, проте форма їхнього викладення може викликати чимало побоювань із боку потенційних учнів. У методиці Сета Ріггза робиться спроба уніфікувати підходи для співу у будь-якому музичному жанрі. Адже вихідним пунктом для будь-якого співака має бути не обмірковування технічних аспектів видобування звуку, дотримання правильного ступеня подання звуку, керування діафрагмою, а створення належного образу, причому не лише за допомогою голосу, але й акторської гри. Дана настанова може здійснюватися тоді, коли немає концентрації

на суто технічних аспектах, а є вихід на новий, принципово інший звільнений рівень виконавства. «Незалежно від того, що ви співаєте – поп, рок, оперу чи мюзикл, ви повинні володіти такими прийомами співу, що дозволять вам розслабитись та сконцентруватися на акторській грі» [4, с. 2].

Сет Ріггз пройшов чималий шлях від власної виконавської діяльності до викладацької. Співаючи протягом певного часу у Нью-Йоркській опері, він зрозумів, що вміє добре допомагати іншим співакам, якщо у них були певні проблеми вокального характеру. Згодом він практично повністю перейшов до викладацької діяльності, адже його методика, що спочатку викликала певний супротив з боку інших викладачів, почала набирати популярності. Причому це відбувалось завдяки рекомендаціям практиків, які вже звертались по допомогу до Ріггза. Важливо зазначити, що серед його учнів є як ті, що співають у академічній манері, так і ті, що обирають естраду. Показником успішності того, що його методика діє, – це кількість нагород Grammy, які вони отримували – 135.

Надзвичайно показовим є те, що на різних етапах своєї кар'єри до нього звертались справжні «зірки» та легенди поп-музики. Серед них не можна не згадати Майкла Джексона. Протягом запису своїх найбільш хітових композицій, коли він вже був популярним, проте мав необхідність утвердитись у правильності обраного мистецького напрямку, він займався з Ріггзом. «Багато викладачів вокального мистецтва у своїй спробі навчити співака прийомам співу, вбивають його індивідуальність, яка якраз і допомогла йому досягнути успіху. Тільки великий педагог здатний допомогти співаку природніше та повніше розкрити можливості голосу, не наносячи шкоди його індивідуальності. Сет Ріггз якраз і є такий педагог. Його допомога при записі альбомів «ET», «THRILLER», «BAD», «DANGEROUS», а також під час світового турне 1988 року тільки укріпила мою віру в його методику» [там само, с. 5-6].

Варто зазначити, що серед тих акторів, які використовували методику Сета Ріггза можна згадати Вупі Голдберг, Кім Бесінджер та ряд інших. Перелік вокалістів-зірок взагалі буде нескінченним – Мадонна, Майкл Джексон, Хуліо Іглесіас, Стіві Уандер, причому в даному випадку йде мова про тих, хто безпосередньо займався із Сетом Ріггзом. Якщо ж переглянемо тих, хто займався за його методикою, то виявляється, що він опосередковано вплинув практично на більшу частину сучасної вокальної практики в естрадній манері.

Які ж саме настанови пропонуються в праці С. Ріггза? На його думку, це підтверджується значною практичною діяльністю багатьох вокалістів, його методику можна застосовувати для співу у будь-якій манері. Це стосується як естрадної, так і академічної манери. Вихідним принципом, який використовується, – є «спів у мовній позиції». «Спів у мовній позиції – це спосіб оволодіння голосом, який дозволяє співати вільно та чисто у всьому вашому діапазоні, при цьому всі проспівані вами слова будуть чітко прослуховуватися. Оскільки ви будете навчатися не тому, що співати, а як співати, то цей метод можна застосувати до будь-якого музичного напрямку» [4, с. 11].

Сучасний дослідник Л. Дерев'янка змальовує специфіку системи Сета Ріггза таким чином: «Методичні настанови і система дещо екзотичних тренувальних вправ зводяться до вивільнення зовнішніх м'язів гортані; природнього невимушеного звукоутворення; «малого» дихання; згладжування регістрів і перехідних нот; розвитку повного діапазону голосу; використання емоційно-образних моделей навчання та ін.» [1]. На думку вітчизняного автора ця методика є слушною, має значний потенціал для її практичного втілення в освітньому процесі. Вона дозволяє досягнути універсальності внаслідок того, що може бути використана як в естрадній, так і в академічній співацькій манері. Його система вправ, хоча й потребує чималих енергетичних затрат, проте розкриває «резонансні можливості повного діапазону голосу людини з включенням високої та низької співацьких формант, що є характерним для техніки співу з сильним імпедансом, а отже, можна переконливо стверджувати, що вправи справді є універсальними, розрахованими на оптимальний режим роботи голосового апарату, яким і є спів в академічній манері» [там само].

У розробці Ю. Мартинової та А. Сухової серед інших сучасних методик згадується педагогічні напрацювання Сета Ріггза. У праці наводяться вправи для дихання, які можуть бути застосовані для розвитку вокальної майстерності: 1) спів із закритим ротом, коли проспівується звук «м», що дозволяє досягнути ефекту «маски»; 2) спів вправи з пасажем губ; 3) спів вправи з треллю губ; 4) вироблення такого забарвлення як розщеплення [3]. На думку дослідників, у методиці Ріггза правильно вказується на унікальність кожного людського голосу. «Сучасний педагог Сет Ріггз, автор методу «Speech Level Singing», – «спів у мовній позиції» пише про те, що кожна людина має унікальний голос» [там само, с. 245], а власне сам спів є використанням голосу, що дозволяє передати емоції співака аудиторії.

Відмітимо, що не всі аспекти методики Сета Ріггза сприймаються схвально всіма викладачами. Так, у праці С. Коротеєвої наводиться низка критичних висловів, адресованих поширенню цієї методики, у тому числі й у російському просторі. «Свого часу ця книга наробила багато шуму, відлуння цього шуму можна почути й досі в зростанні кількості студій вокалу, які займаються нібито за методикою Сета Ріггза. Однак багато педагогів украї негативно відгукуються про цю методику» [2, с. 34]. С. Коротеєва зазначає, що в праці є низка аспектів, які викликають негативну реакцію, як-от вислів, що дихання під час співу – це розслаблений процес, як і пропозиція не піднімати м'яке піднебіння і не змінювати вимову слів. Сет Ріггз вказує, що посилення звуку відбувається само по собі. Хоча низка зауважень може мати під собою певне підґрунтя, проте зазначимо, що не варто заперечувати всі аспекти, які пропонуються американським викладачем. У статті С. Коротеєвої згадуються приклади застосування методики С. Ріггза на курсах підвищення кваліфікації, що проводить Московський методичний кабінет, де на лекції методист з естрадно-джазовому вокалу стверджувала, що співати треба в мовній позиції, на плоскому небі.

Безперечно позитивними аспектами методики С. Ріггза є те, що вона може застосовуватись як задля самонавчання, так і в процесі роботи викладача та учня. Якщо навчання відбувається за посередництвом викладача, то вироблення певних навичок відбувається набагато швидше, що підтверджується багаторічною практикою. У разі ж занять, які здійснює учень особисто, без контролю та підтримки з боку досвідченіших колег, цей процес уповільнюється та потребує наявності надзвичайно якісного методичного матеріалу. За рахунок того, що методика С. Ріггза передбачає викладення не лише у вигляді вербального тексту та нотних прикладів, але й медійних файлів, це дозволяє унаочнити процес освоєння настанов. Подібний принцип, характерний для американського простору, лише починає вкорінюватися у вітчизняній практиці. Проте внаслідок того, що розвивається сфера інформаційних технологій, відтепер наявно чимало відео- та аудіоуроків, які викладені в мережі Інтернет. Рівень професійності тих, хто їх пропонує, є різним, і не всім практичним рекомендаціям варто наслідувати. Доцільним є використання лише тих настанов, які пройшли чималу апробацію. Відповідно до методики С. Ріггза не лише у рамках виданого ним посібника, але й останніх медіакурсів, які існують на його персональному веб-сайті, – є виваженим і перевіреним шляхом для розвитку навичок співу у мовній позиції.

Відзначимо, що навіть за умови наявності гарної методики, не обов'язково можна отримати потрібний результат, адже необхідно дотримуватись потрібної послідовності у опануванні завдань, вдумливого та не надмірного навантаження на голосовий апарат. Навіть на перший погляд прості завдання треба робити не на повний голос, а насамперед, розвиваючи його координацію, вже потім додаючи силу звуку. Важливим є зауваження Сета Ріггза стосовно оперування різними вокальними манерами. На його думку, основи вокальної техніки є тотожними для всіх стилів. Проте в рамках естрадної музики є багато стилів, які багато в чому відрізняються один від одного. Інтерпретація вокального твору у тому чи іншому стильовому спрямуванні – це завдання, що

постає перед самим вокалістом, а не його викладачем. «Інтерпретація популярної музики є суб'єктивним фактором, і не існує критеріїв, за якими можна було б швидко оцінити виконання пісні в цьому стилі. Якість звуку та фразування визначаються самим співаком» [4, с. 77].

Висновки з даного дослідження. Сучасна система виховання естрадного вокаліста спрямована на поєднання різних підходів. Насамперед, це робота викладача з учнем, що дозволяє забезпечувати контроль за якістю подачі звуку, особливостями звуковидобування, правильною інтонацією. Чимала роль має відводитись і самонавчання. Провідна роль відводиться методикам, які, з одного боку, пройшли випробовування часом і мали практичне втілення у роботі багатьох вокалістів, з іншого – пропонують доцільні засоби розвитку вокальної вправності, які мають дієвий і простий для розуміння характер. Серед таких методик провідна роль надається «співу у мовній позиції» Сета Ріггза, що має значення не лише для естрадного, а й академічного вокалу.

Перспективи подальших розвідок. Хоча методика Сета Ріггза вже набула певної популярності в західному світі, у вітчизняному просторі вона є не надто поширеною. Її просування та використання у викладацькій діяльності, спрямованій на розвиток естрадної манери співу, вбачається перспективним напрямком у вітчизняній педагогіці.

Список використаних джерел

1. Дерев'яно Л. А. Спів у мовленнєвій позиції як проблема вокальної педагогіки. Таврійські студії. Мистецтвознавство. 2013. № 4. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/tsm_2013_4_21.
2. Коротеєва С. В. Форсированное пение без опоры дыхания и его последствия. Научные труды Московского гуманитарного университета. 2016. №2. С. 31–35.
3. Мартынова Ю. А., Сухова А. М. Отечественные и зарубежные методики дыхательной гимнастики в контексте развития вокальных навыков. Искусство и художественное образование в контексте межкультурного взаимодействия : матер. V Межд. науч.-практ. конфер. (Казань, 16 ноября 2016 г.). Казань, 2016. С. 243–247.
4. Риггс С. Как стать звездой. Аудиошкола для вокалистов / Сет Риггс. Москва: Guitar college, 2000. 102 с.

Дата надходження до редакції авторського оригіналу: 04.06.2018

Попова А. Б., Войченко О. Н. Методика Сета Риггса і її вплив на искусство естрадного пения.

А Освещена специфика методики Сета Риггса. Определено её значение для развития вокального мастерства как в сфере академического, так и эстрадного пения. Указаны положительные аспекты его методики «пения в речевой позиции» и даны практические советы по её включению в процесс подготовки эстрадного вокалиста. Указано, что совершенствование подходов к обучению эстрадного вокалиста выступает одной из важных задач в сфере отечественной музыкальной педагогики.

Ключевые слова: методика, эстрадный вокал, Сет Риггс, пение, вокалист

Popova Alla, Voichenko Olha. Method of the Seth Riggs and its impact on art of pop singing.

С The preparation of the pop vocalist is a rather lengthy and complicated process. Problematic issues are related to vocal abilities of a technical nature, lack of effective and universal approaches that would contribute to the education of the vocalist and the repertoire. Among the techniques that are practically used in the modern training of pop vocalists, the main place is given to those who offer practical recommendations for the development of the voice. One of the most recognized in the modern world is the Seth Riggs technique. The method of Seth Riggs's can be used for singing in any manner. This applies both to the pop and the academic style. The starting point used - singing in a language position - is a way of mastering a voice that allows you to sing freely and neatly throughout your range, while all the words you sing will be clearly audible. The modern educational system of the pop vocalist is aimed at combining different approaches. First of all, it is the work of the teacher with the student, which allows providing control over the quality of sound, features of sound production, true intonation. A significant role should be given to self-study. The leading role is given to the techniques that have been temporarily tested and have practical implementation in the work of many vocalists. On the other hand, offer the appropriate means of development of vocal skills, which are effective and easy to understand the nature. Among such techniques, the leading role is played by Seth Riggs singing in the language positions, which matters not only for the pop, but also the academic vocal. Although the technique of Seth Riggs has already gained some popularity in the western world, it is not very widespread in the domestic space. Its promotion and use in teaching activities aimed at the development of the pop music style is considered a promising trend in native pedagogy.

Key words: technique; pop vocal; Seth Riggs; singing; vocalist